REALIZĂRI ŞI PERSPECTIVE ÎN LINGVISTICA ROMÎNEASCĂ DE ASTĂZI

DE

D. MACREA

Avîntul care a caracterizat, în ultimul deceniu, dezvoltarea tuturor ramurilor ştiinţei în ţara noastră s-a manifestat deplin şi în domeniul lingvisticii.

În primii ani ai regimului democrat-popular, lingvistica romînească a continuat vechiul drum de dezvoltare în jurul catedrelor universitare existente atunci şi al publicaţiilor periodice de lingvistică : *Dacoromania* (Cluj), *Bulletin linguistique* (Bucureşti) şi *Buletinul Institutului de filologie „Al. Philippide"* (Iaşi). O schimbare hotărîtoare, plină de consecinţe pozitive pentru cercetările lingvistice, s-a produs abia după 1948 prin reorganizarea Academiei Romîne, transformată în Academia Republicii Populare Romîne, care îndrumează astăzi întreaga activitate ştiinţifică a ţării. Ca urmare a reorganizării Academiei, s-au înfiinţat, în 1949, institutele de lingvistică din Bucureşti şi Cluj şi colectivul de lingvistică din Iaşi. Menite să elaboreze lucrările mari, care nu se pot alcătui decît printr-o muncă de colaborare, şi să sprijine alcătuirea lucrărilor individuale valoroase, aceste institute au devenit cele mai importante centre ale activităţii lingvistice din ţara noastră. Ele au putut desfăşura o muncă intensă şi rodnică datorită organizării planificate a lucrărilor şi ajutorului material larg acordat de statul democrat-popular, ajutor care, în trecut, nici nu putea fi imaginat. Exemplul cel mai elocvent în această privinţă îl constituie faptul că, timp de 80 de ani, *Dicţionarul limbii romîne*, început de Academia Romînă, n-a putut fi terminat, nu numai din cauza planului prea vast după care a fost conceput, ci mai ales din lipsa sprijinului material al statului. În schimb, *Dicţionarul limbii romîne literare con-*

BDD-A10371 © 1957 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 00:24:40 UTC)

temporane a fost elaborat și publicat, sub regimul democrat-popular, în decurs de cinci ani: 1952—1957.

Al doilea factor hotărîtor al dezvoltării creatoare și multilaterale a lingvisticii romînești de astăzi l-a constituit orientarea cercetărilor în spiritul învățăturii materialiste despre limbă și al experienței lingvisticii sovietice. Prin această orientare, lingvistica noastră a asigurat cercetărilor ei o trainică temelie științifică și a făcut să sporească considerabil interesul pentru studiul limbii romîne, marxism-leninismul atribuind o importanță deosebită cercetărilor privitoare la limba națională pentru rolul pe care ea îl are ca mijloc de comunicare în societate și ca instrument de bază pentru formarea și dezvoltarea culturii naționale.

★

Lingvistica romînească de astăzi continuă, într-o formă nouă, corespunzătoare nevoilor actuale ale culturii naționale, bogatele tradiții ale lingvisticii noastre din trecut, create de Școala ardeleană, B. P. Hasdeu, H. Tiktin, Al. Philippide, O. Densusianu, Sextil Pușcariu ș. a.

Domeniul în care s-au adus, în trecut, cele mai importante contribuții a fost istoria limbii romîne, arătîndu-se procesul ei de formare, caracterul ei latin, influențele străine pe care le-a suferit și descriindu-se dialectele și graiurile ei. În acest domeniu s-a adunat un bogat material de fapte din textele vechi romînești, din dialectele și graiurile limbii romîne, care a fost valorificat critic în numeroase studii și în sinteze impunătoare ca: *Histoire de la langue roumaine* de O. Densusianu (vol. I, 1902, vol. II, 1936), *Originea romînilor* de Al. Philippide (vol. I, 1925, vol. II, 1928), *Limba romînă* de Sextil Pușcariu (vol. I, 1940) și *Istoria limbii romîne* de Al. Rosetti (vol. I—IV și VI, 1934—1943).

Adîncind și lărgind cercetările începute de lingviștii din trecut, lingviștii romîni de astăzi au introdus preocupări noi, pe care le reclamă necesitățile culturale ale epocii construirii socialismului în țara noastră.

O imagine de ansamblu a orientării și a preocupărilor multiple ale lingvisticii noastre de astăzi o reprezintă organizarea actuală a Institutului de lingvistică din București în cele șase secții ale lui:

I. Secția de limba romînă, cu patru sectoare: *a*) limba romînă contemporană; *b*) limba romînă literară; *c*) limba romînă veche și gramatica istorică; *d*) dicționarul limbii romîne;

II. Secția de fonetică și dialectologie, cu un sector de orientalistică (turcologie) și cu un laborator de fonetică experimentală modern utilat;

III. Secția de lingvistică romanică;

IV. Secția de slavistică;

V. Secția de lingvistică generală și de gramatică comparată indoeuropeană;

BDD-A10371 © 1957 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 00:24:40 UTC)

VI. Secția de publicații periodice.

Pe lîngă aceste șase secții, în Institut mai lucrează cinci colective de dicționare bilingve (rus-romîn, francez-romîn, englez-romîn, german-romîn și polon-romîn).

Unele din preocupările acestor secții au fost prezente și în lingvistica noastră din trecut, dar multe din ele sînt cu totul noi. Printre acestea, menționăm: studiul limbii contemporane, al limbii romîne literare, al stilisticii lingvistice, alcătuirea unei *Arhive fonogramice a limbii romîne*, care va constitui o ediție sonoră a *Atlasului lingvistic romîn*, studiul problemelor de lingvistică generală, de gramatică comparată romanică, indoeuropeană și de turcologie.

Un alt aspect nou al activității Institutului de lingvistică din București este rolul său activ în cultivarea limbii naționale, prin lucrările pe care le elaborează, prin contactul permanent pe care-l are cu celelalte institute ale Academiei, cu redacția *Lexiconului tehnic romîn*, cu Comisia de standardizare, pentru precizarea și unificarea terminologiei științifice și tehnice, precum și cu alte instituții și persoane care cer consultații pentru folosirea corectă a limbii romîne.

Unul dintre obiectivele cele mai importante ale politicii culturale a regimului de democrație populară fiind studiul și cultivarea limbii naționale unitare, lingviștii romîni au elaborat mai întîi lucrările cu caracter științific și practic legate de ridicarea nivelului cultural al maselor muncitoare. În 1953, au fost elaborate noile norme ortografice ale limbii romîne, bazate pe aplicarea consecventă a principiului fonetic îmbinat cu cel morfologic. Aceste norme, completate cu un vocabular de circa 10.000 de cuvinte a căror scriere o precizează, sînt expuse în *Micul dicționar ortografic* (1953), apărut pînă acum în trei ediții.

A doua lucrare de bază elaborată de Institutul de lingvistică din București este *Gramatica limbii romîne*, în două volume (vol. I, 1954, vol. II, 1955), care, după încercările făcute timp de două secole, este prima gramatică științifică completă a limbii noastre. Fiecare capitol este precedat de o introducere istorică și, pentru întîia oară, este tratată în mod amănunțit sintaxa limbii romîne. Pe baza acestei lucrări, a fost întocmit un tratat într-un volum, intitulat *Limba romînă* (1956) pentru uzul marelui public. Elaborarea acestor două lucrări a răspuns atît necesității științifice de cunoaștere a structurii limbii romîne, cît și cerințelor practice ale învățămîntului, în care studiul gramaticii, neglijat în trecut, ocupă acum locul cuvenit importanței acestei discipline de bază pentru însușirea corectă a limbii naționale. Adîncirea problemelor mai complexe de gramatică, care nu au putut fi aprofundate îndeajuns în *Gramatica limbii romîne*, este continuată în culegerea *Studii de gramatică*, din care a apărut

BDD-A10371 © 1957 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 00:24:40 UTC)

pînă în prezent un volum (1956), al doilea se găseşte sub tipar, al treilea în pregătire.

În 1956, a fost publicat *Dicţionarul ortoepic*, prima lucrare de acest fel apărută pînă acum în limba romînă, şi *Îndreptarul de punctuaţie.*

Studiul limbii literare este un domeniu nou de cercetare în lingvistica noastră, deoarece lucrările publicate în trecut în acest domeniu au fost reduse ca număr şi au privit numai unele probleme speciale. Abia în ultimii ani s-a precizat cu limpezime noţiunea de limbă literară, care se confunda înainte cu limba literaturii artistice, reuşindu-se, prin studiile lui Iorgu Iordan, Tudor Vianu, Al. Rosetti, D. Macrea, Al. Dima, Boris Cazacu, Al. Graur, J. Byck, Gheorghe Bulgăr ş.a. să se fixeze obiectul şi metodele stilisticii lingvistice ca disciplină deosebită de stilistica literară şi să se înceapă analiza lingvistică a operelor literare. Problemele limbii literare au fost discutate pe larg în anii 1954 şi 1955 de către lingvişti şi scriitori în revistele *Contemporanul*, *Gazeta literară* şi *Limba romînă.* Facultatea de filologie din Bucureşti a consacrat discutării acestor probleme o sesiune ştiinţifică specială ţinută în lunile aprilie-mai 1955. Secţiunea a VIII-a de ştiinţe istorice, ştiinţa limbii, literatură şi artă a Academiei a ţinut de asemenea, în 1955, o sesiune specială consacrată problemelor limbii literare, în cadrul căreia Mihail Sadoveanu a prezentat două comunicări intitulate *Despre limba literară* şi *Limba povestirilor istorice.* În acelaşi domeniu, Tudor Vianu a publicat lucrarea *Probleme de stil şi artă literară* (1955). S-au publicat de asemenea numeroase studii asupra limbii folosite de marii noştri scriitori : Grigore Ureche, Miron Costin, Dimitrie Cantemir, Ioan Neculce, N. Bălcescu, M. Eminescu, I. L. Caragiale, B. Şt. Delavrancea, O. Goga, M. Sadoveanu, G. Topîrceanu, Zaharia Stancu, Geo Bogza ş.a. În revista *Limba romînă* au apărut, în anii din urmă, studii asupra concepţiei despre limbă a lui M. Kogălniceanu, C. Negruzzi, M. Eminescu, I. Slavici, G. Ibrăileanu, M. Sadoveanu, Gheorghe Bariţ. Recent, Gheorghe Bulgăr a publicat un volum intitulat *Scriitorii romîni despre limbă şi stil* (1957), conţinînd culegeri de texte şi scurte caracterizări.

Pentru cunoaşterea formării şi evoluţiei limbii literare romîne, Institutul de lingvistică din Bucureşti a publicat, în 1956, o culegere de studii intitulată *Contribuţii la studiul limbii romîne literare din secolul al XIX-lea*, care va fi urmată de alte culegeri similare.

Faţă de lingvistica din trecut, în care predomina interesul pentru limba veche, lingvistica materialistă acordă o mare însemnătate studiului limbii contemporane. Importanţei ce i se acordă studiului limbii contemporane se datoreşte introducerea, începînd din 1949, a cursului de limba romînă contemporană la facultăţile noastre de filologie. Iorgu Iordan, care a ţinut un asemenea curs la Facultatea de filologie din Bucureşti,

BDD-A10371 © 1957 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 00:24:40 UTC)

a publicat, în 1955, o voluminoasă lucrare: *Limba romînă contemporană*, manual pentru învățămîntul superior.

Preocupările de lingvistică teoretică, puțin dezvoltate în lingvistica noastră din trecut, au început să ocupe un loc tot mai mare în publicistica lingvistică de astăzi. Ele sînt reclamate îndeosebi de nevoia de a adînci problemele lingvisticii materialiste, care se găsesc la începutul dezvoltării lor în țara noastră. Dintre încercările făcute pînă acum în acest domeniu, menționăm lucrările lui Al. Graur: *Încercare asupra fondului principal lexical al limbii romîne* (1954) și *Studii de lingvistică generală* (1956). O lucrare intitulată *Introducere în lingvistică*, redactată de un colectiv de la Facultatea de filologie din București, condus de Al. Graur, se află sub tipar. Al. Rosetti a precizat de asemenea unele probleme de lingvistică teoretică în *Studii lingvistice* (1955).

Dezvoltarea studiilor de lingvistică generală rămîne ca o sarcină de viitor dintre cele mai de seamă ale lingviștilor romîni. Ea este strîns legată și de sarcinile învățămîntului superior, în care, începînd din 1949, au fost introduse cursurile de pregătire teoretică: *Introducere în lingvistică* și *Lingvistică generală*.

În domeniul dialectologiei, Institutul de lingvistică din Cluj a reluat publicarea *Atlasului lingvistic romîn* (partea a doua, ancheta E. Petrovici), din care au apărut în cursul anului 1956 două volume, primul cuprinzînd 274 de hărți, iar al doilea, 347. Ele se referă la terminologia agricolă, economia casnică, pomicultură, viticultură. Pentru studiul graiurilor noastre populare și al procesului de răspîndire a limbii literare s-au întreprins noi cercetări dialectale în Valea Jiului, în Valea Bicazului, în Valea Sebeșului, în văile Crișurilor, în Maramureș și în nordul Moldovei, în vederea elaborării monografiilor acestor graiuri. Un colectiv al Institutului de lingvistică din Cluj lucrează, împreună cu membrii catedrei de limba maghiară de la Universitatea Bolyai, la elaborarea unui atlas lingvistic al graiului ciangăilor din Moldova.

În anul 1957, au fost începute de Institutul de lingvistică din București înregistrările pe teren pentru *Arhiva fonogramică a limbii romîne*.

În domeniul foneticii, pe lîngă numeroase studii publicate în periodicele de lingvistică, au apărut, ca lucrări aparte, *Probleme de fonetică* (1953) de D. Macrea, *Influența slavă asupra sistemului fonetic al limbii romîne* (1956) de E. Petrovici și *Fonetica graiului huțul din Valea Sucevei* (1957) de I. Pătruț.

Activitatea lexicografică din ultimii ani a fost deosebit de intensă. Institutele de lingvistică din București și Cluj au reușit, între anii 1952 și 1957, să elaboreze dicționarul limbii naționale sub titlul *Dicționarul limbii romîne literare contemporane*, din care au apărut pînă acum trei volume (literele A—R), iar al patrulea (literele S—Z) va apărea în cursul

BDD-A10371 © 1957 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 00:24:40 UTC)

acestui an. Elaborarea *Dicționarului limbii romîne literare contemporane* a fost însoțită de largi dezbateri cu caracter teoretic și practic asupra problemelor de bază ale lexicografiei, asupra tipului de dicționar și asupra metodelor de lucru. Munca de cinci ani pentru întocmirea acestei lucrări a constituit o școală prețioasă de formare a numeroase cadre de lexicografi, care posedă astăzi o bogată experiență și o calificare științifică superioară, cîștigate în muncă. Ea a fost folosită pentru alcătuirea a numeroase alte lucrări lexicografice. Recent, a apărut *Dicționarul invers al limbii romîne* în care cuvintele sînt înșirate în ordinea alfabetică a terminațiilor, lucrare utilă pentru studiul sufixelor romînești și pentru găsirea de rime. A fost terminat și dat la tipar *Dicționarul limbii romîne contemporane, explicativ, etimologic și ilustrat*, ediție prescurtată într-un volum a dicționarului mare. S-au elaborat de asemenea numeroase dicționare bilingve: rus-romîn, german-romîn, francez-romîn, englez-romîn, polon-romîn, dintre care cel rus-romîn și cel german-romîn vor apărea în cursul acestui an, iar celelalte în cursul anului viitor. Institutul de lingvistică din Cluj a întocmit *Dicționarul romîn-maghiar*, iar în colaborare cu colectivul de lingvistică din Iași lucrează la un dicționar de regionalisme. Același institut a reluat lucrările *Dicționarului graiurilor săsești* din Transilvania, început de A. Schullerus acum 50 de ani.

O importantă lucrare lexicografică, prima de acest fel în țara noastră, este *Dicționarul limbii lui Eminescu*, la care lucrează în prezent sectorul de limbă literară al Institutului de lingvistică din București.

O altă preocupare de seamă în lingvistica noastră actuală este reconsiderarea critică, în lumina progreselor de astăzi ale științei, a operei lingviștilor romîni din trecut. Ea face parte din tendința proprie culturii socialiste, care-și însușește tradițiile valoroase ale trecutului, folosind și dezvoltînd tot ce a produs viabil și util cultura epocilor anterioare. Pe lîngă studiile de valorificare a moștenirii noastre lingvistice scrise de D. Macrea și publicate în *Limba romînă* asupra lui Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior, B. P. Hasdeu, I. Bogdan, M. Gaster, I. Bianu, Gustav Weigand, O. Densusianu și Sextil Pușcariu, este pregătită pentru tipar lucrarea de disertație a candidatului în științele filologice I. Rizescu, intitulată *Contribuția lui H. Tiktin la dezvoltarea lingvisticii romînești*, și va apărea în curînd un studiu asupra operei lui Al. Philippide și altul despre lingvistica romînească dintre cele două războaie mondiale.

Prețuirea justă acordată operei lingviștilor din trecut se manifestă și prin retipărirea lucrărilor valoroase ale acestora. Pentru a se da posibilitatea unor cercuri cît mai largi să cunoască lucrarea clasică a lui O. Densusianu, *Histoire de la langue roumaine*, ea a fost tradusă în limba romînă de Institutul de lingvistică din București și dată la tipar. În curînd va

BDD-A10371 © 1957 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 00:24:40 UTC)

apărea volumul al doilea din *Limba romînă* (*Rostirea*) de Sextil Pușcariu, rămas în manuscris la moartea autorului (1948).

Lucrări mai vechi ale lingviștilor romîni de astăzi au apărut într-o formă nouă, reconsiderate în lumina progreselor lingvisticii marxiste. Dintre acestea amintim : Iorgu Iordan, *Nume de locuri în Republica Populară Romînă* (vol. I, 1952), Al. Rosetti, *Influența limbilor slave meridionale asupra limbii romîne* (1954) și *Limba romînă în secolele al XIII-lea — al XVI-lea* (1956).

Intensa muncă lingvistică din țara noastră se reflectă viu în numeroasele și variatele studii care apar în revistele *Limba romînă*, *Studii și cercetări lingvistice*, *Revista universității „C. I. Parhon"* din București, *Studii și cercetări* ale Filialei din Cluj a Academiei R.P.R., *Cercetări de lingvistică* (Cluj), *Analele Universității „Al. I. Cuza"* din Iași și *Studii și cercetări* ale Filialei din Iași a Academiei R.P.R. Aceste publicații au un mare rol în stimularea interesului pentru cercetările lingvistice, pentru ridicarea tinerelor cadre de lingviști, iar bogăția materialelor apărute în ele poate fi apreciată, între altele, din următoarele date referitoare la *Limba romînă* : între 1952 și 1957, această revistă a avut 146 de colaboratori, dintre care 84 sînt cadre tinere care se găsesc la primele studii publicate. Cea mai mare parte dintre colaboratorii revistei sînt cadre ale institutelor de lingvistică, iar restul cadre didactice din învățămîntul mediu și superior.

Publicațiile periodice de lingvistică sînt un factor activ pentru progresul cercetărilor lingvistice și prin luptele de opinii care s-au manifestat în paginile lor. Astfel, în ultimii ani, au avut loc discuții vii asupra genului neutru între Al. Graur, I. I. Bujor și I. Pătruț, asupra dialectelor limbii romîne între Al. Graur, D. Macrea și R. Todoran, asupra existenței corelației de timbru a consoanelor dure și moi în limba romînă între E. Petrovici, Al. Rosetti, Em. Vasiliu, Tamás Lajos (Budapesta) și A. Avram, iar problemele limbii literare au fost larg dezbătute de către cercuri largi de lingviști, scriitori, profesori și publiciști. Este de dorit ca asemenea discuții, care fac parte din lupta de opinii necesară progresului științei, să devină tot mai numeroase, ele integrîndu-se în tradiția lingvisticii noastre, dominată de aprinse controverse creatoare.

Institutele de lingvistică ale Academiei întrețin un strîns contact cu institutele similare din străinătate : Moscova, Praga, Varșovia, Sofia, Budapesta, prin schimb de cercetători și prin colaborarea la dicționarele bilingve. O parte dintre lingviștii romîni au luat parte la conferințele și congresele internaționale de lingvistică ținute în ultimii ani la Florența, Berlin, Moscova, Belgrad, Budapesta, Praga și Oslo. La toate aceste reuniuni internaționale, ei au participat activ la lucrări. Pentru congresul

BDD-A10371 © 1957 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 00:24:40 UTC)

de la Oslo din august 1957, delegaţia romînă a alcătuit şi prezentat un volum de 300 de pagini, intitulat *Mélanges linguistiques*, cuprinzînd 22 de studii legate de tematica Congresului. Delegaţia romînă a fost singura care a prezentat un asemenea volum de contribuţii, elogios apreciat în concluziile Congresului.

★

Realizările lingvisticii romîneşti din perioada de după cel de-al doilea război mondial sînt remarcabile, deşi încă modeste în raport cu marile ei sarcini în cultura noastră. Dar perspectivele ei de dezvoltare sînt încurajatoare. Ea dispune astăzi de toate condiţiile necesare unui progres continuu. În ultimii ani, au fost ridicate numeroase cadre tinere de lingvişti. În afară de personalul didactic al facultăţilor de filologie, considerabil sporit faţă de cel de dinainte de război, institutele de lingvistică ale Academiei constituie o treaptă superioară de specializare. Ele dispun în prezent de un personal ştiinţific permanent de circa 100 de cercetători, la care se adaugă peste 100 de colaboratori externi. Munca lor este în permanenţă îndrumată şi ajutată de lingviştii mai în vîrstă, care lucrează alături de ei la lucrările colective şi în cercurile de studii de pe lîngă fiecare secţie. Experienţa aspiranturii a contribuit de asemenea la pregătirea temeinică a cadrelor tinere. În anul şcolar 1956—1957 au obţinut titlul de candidat în ştiinţele filologice cinci aspiranţi : I. Rizescu, cu disertaţia *Contribuţia lui H. Tiktin la dezvoltarea lingvisticii romîneşti*, Viorica Pamfil-Ilea, cu *Elemente maghiare în lexicul Paliei de la Orăştie*, Teofil Teaha, cu *Graiul de pe cursul superior al văii Crişului Negru*, Florica Dimitrescu-Niculescu, cu *Locuţiunile verbale în limba romînă*, şi Emanuel Vasiliu, cu *Accentul în limba romînă*. O cale preţioasă de formare a cadrelor noi de lingvişti o constituie aspirantura urmată de numeroşi tineri romîni la facultăţile de filologie din Uniunea Sovietică. Recent, candidatul în ştiinţele filologice Gheorghe Mihăilă şi-a susţinut, la Moscova, disertaţia : *Cuvinte de origine slavă veche în limba romînă*.

Studiul şi cultivarea limbii romîne sînt urmărite de opinia publică cu un pasionat interes, care corespunde dragostei manifestate totdeauna de poporul nostru pentru limba sa. Lucrările şi revistele de lingvistică, în care se discută problemele actuale legate de dezvoltarea limbii naţionale, apar într-un tiraj pe care nu l-a avut în trecut nici una dintre revistele noastre literare. Revista *Limba romînă*, spre exemplu, apare astăzi într-un tiraj de 7.500 de exemplare. Presa zilnică şi periodicele de cultură generală publică adesea articole critice şi informaţii privitoare la activitatea lingvistică, răspunzînd interesului viu al publicului cititor pentru problemele de această natură. Participarea largă a profesorilor din învăţămîntul universitar, mediu şi elementar la discutarea problemelor de lingvistică este organizată în cadrul *Societăţii de ştiinţe istorice şi filologice*,

BDD-A10371 © 1957 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 00:24:40 UTC)

care are filiale în toată țara și care publică anual, începînd din 1955, culegerea de studii *Limbă și literatură*.

Rodnica activitate desfășurată în ultimii zece ani în lingvistica romînească nu trebuie să ne împiedice ca să-i vedem și lipsurile, printre care cele mai de seamă sînt : insuficienta adîncire a teoriei materialismului dialectic și istoric despre limbă, lipsa de combativitate față de curentele idealiste din lingvistica burgheză actuală, lipsa studiilor asupra altor limbi moderne decît cea romînă, scăderea interesului pentru limbile clasice. S-a făcut prea puțin legătura necesară între studierea limbii literare și practica creației literare, în sensul că nu s-a analizat îndeajuns limba scriitorilor contemporani, limba presei, a emisiunilor de radio etc., acestor probleme acordîndu-li-se importanța cuvenită abia în ultimul an. Deși revistele noastre de lingvistică au publicat studii despre realizările și problemele lingvisticii sovietice, ale lingvisticii bulgare, maghiare și cehoslovace, un mare interes prezintă cunoașterea acestor probleme și din celelalte țări de democrație populară, ca și din țările capitaliste.

Înlăturarea a numeroase din lipsurile arătate mai sus este prevăzută în planurile de perspectivă ale institutelor noastre de lingvistică pentru perioada 1957 —1960, în parte în curs de realizare, pe care le prezentăm aici în mod sumar, pentru a se putea aprecia amploarea problemelor și lărgirea perspectivelor care se deschid lingvisticii noastre. În cursul anilor viitori se va reedita *Gramatica limbii romîne*, *Micul dicționar ortografic* și *Dicționarul ortoepic*, ținîndu-se seama de observațiile critice făcute pînă acum acestor lucrări. S-a strîns un bogat material de observații asupra volumelor apărute pînă acum din *Dicționarul limbii romîne literare contemporane*, care va ajuta la îmbunătățirea unei ediții viitoare a acestora. În ceea ce privește începerea lucrărilor de elaborare a *Dicționarului general al limbii romîne* există discuții cu privire la calea de urmat pentru realizarea lui. Sînt două puncte de vedere care se înfruntă : 1) să se urmeze calea încercată de Hasdeu, Philippide și Pușcariu, cu o perspectivă de terminare foarte îndepărtată a lucrării ; 2) să se întocmească în prealabil *Dicționarul limbii vechi* și să se termine *Dicționarul de regionalisme* și *Dicționarul limbii lui Eminescu*, acestea integrînd, alături de *Dicționarul limbii romîne literare contemporane* și de *Dicționarul limbii romîne contemporane, explicativ, etimologic și ilustrat*, imaginea vocabularului romînesc din trecut și de astăzi. Elaborarea *Dicționarului general* este, după părerea noastră, mai firească pe această din urmă cale, el urmînd să fie o lucrare nouă, sinteză a experienței și a rezultatelor obținute prin aceste dicționare pregătitoare, temeinic lucrate. Hotărîrea Prezidiului Academiei din iulie 1952 a indicat această din urmă cale.

Planurile de cercetări ale institutelor noastre de lingvistică mai cuprind o bogată și variată tematică din toate ramurile lingvisticii : *Arhiva*

BDD-A10371 © 1957 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 00:24:40 UTC)

fonogramică a limbii romîne, un nou *Atlas lingvistic romîn*, *Formarea cuvintelor în limba romînă*, *Elementele de substrat din limba romînă*, *Particularitățile latinei dunărene*, *Formarea limbii și a poporului romîn*, *Toponimia slavă de pe teritoriul țării noastre*. Trei colective ale Institutului de lingvistică din București elaborează în prezent o vastă bibliografie lingvistică, avînd trei teme esențiale: *a*) lucrările apărute asupra limbii romîne în țară și în străinătate; *b*) lucrările asupra limbii romîne literare; *c*) izvoarele slave referitoare la limba romînă. Un mare număr de teme aparțin lingvisticii romanice: *Formațiile diminutivale romanice*, *Formațiile romanice în domeniul prepoziției și al locuțiunilor prepoziționale*, *Exprimarea persoanei nedefinite în limbile romanice*, *Problema omonimiei în limbile romanice*, *Nume de meserii și de unelte casnice în limbile romanice* ș.a. Reluarea preocupărilor filologice se manifestă în pregătirea unei serii de ediții de texte vechi romînești: *Noul testament de la Alba Iulia*, *Pravila de la Govora*, *Istoria ieroglifică a lui Dimitrie Cantemir* ș.a.

Dintre lucrările a căror apariție este reclamată de nevoile învățămîntului, menționăm: *Gramatica istorică a limbii romîne*, *Istoria lingvisticii romîne* și *Istoria limbii romîne literare*, pentru a căror elaborare există astăzi condițiile științifice necesare.

Concepția materialistă care stă astăzi la baza cercetărilor noastre științifice, numeroasele cadre de lingviști din institutele Academiei și din universități și realizările lor din ultimii ani sînt o garanție sigură a succeselor viitoare ale lingvisticii romînești.

BDD-A10371 © 1957 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.103 (2026-01-20 00:24:40 UTC)